

REGERINGSKANSLIET

Socialdepartementet

Sveriges första rapport till FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

---

Det här är den första rapporten som Sverige lämnar till FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. En konvention är regler som länder kommer överens om att de ska följa.

Den här rapporten berättar om vad Sverige gör för att följa konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och om hur lagarna fungerar.

Socialdepartementet har skrivit rapporten och har samarbetat med de flesta andra av regeringens departement.

Föreningar för personer med funktionsnedsättning och för kvinnor och myndigheter har lämnat synpunkter.

Personer med utvecklingsstörning har varit på särskilda möten så att de kunnat tala om vad de tycker.

Det är svårt att fråga barn om vad de tycker men regeringen har skaffat sig kunskap om hur barn kan tala om vad de tycker.

Sverige har sagt ja till de flesta konventioner om mänskliga rättigheter och Sverige lämnar rapporter till FN om hur vi följer mänskliga rättigheter. Regeringen lyssnar på vad FN säger.

Sverige har ändrat i en del lagar så att de stämmer med vad som står i konventionerna.

Konventionen består av 50 olika artiklar. Varje artikel handlar om ett ämne och om vilka rättigheter personer med funktionsnedsättning ska ha när det gäller just det ämnet.

Konventionen finns lättläst på <http://www.regeringen.se/content/1/c6/13/22/09/aa6928eb.pdf>

Artikel 1

Det här vill konventionen

Personer kan ha funktionsnedsättningar i kroppen, psykiska funktionsnedsättningar eller ha svårt att minnas och förstå.

En person blir funktionshindrad när samhället inte ordnar så att personen kan leva som andra.

Mellan en och en och en halv miljoner personer i Sverige i alla åldrar har en funktionsnedsättning.

Olika lagar beskriver funktionsnedsättning till exempel diskrimineringslagen. I plan- och bygglagen står det att personer som har svårt att röra sig ska kunna använda hus och platser.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ger rättigheter till personer med utvecklingsstörning, autism, till personer som fått en skada i hjärnan som vuxna och till personer som behöver mycket stöd och service för att de har en funktionsnedsättning.

Artikel 2

Vad betyder de här orden?

Diskrimineringslagen talar om olika sätt att diskriminera. En person kan bli diskriminerad och sämre behandlad än andra för att den har en funktionsnedsättning.

Människor kan bli diskriminerade för att något inte är ordnat så att de kan vara med som andra.

Människor kan bli retade eller mobbade för att de har en funktionsnedsättning.

I diskrimineringslagen finns regler om hur samhället ska ge stöd och ordna det

så att personer med funktionsnedsättning inte ska bli diskriminerade.

Artikel 3

Regler

och artikel 4

Det här lovar staterna att göra

Det finns 290 kommuner och 20 landsting i Sverige.
Kommunerna har ansvar för bostäder, skola och vård av äldre.
Landstingen sköter sjukvården.
Kommunerna har rätt att bestämma själva.

Svenska lagar följer konventionen.
Men vuxna personer med funktionsnedsättning lever inte lika bra som andra och det kommer att ta tid tills de kan göra det.
Det gäller särskilt unga personer med psykisk funktionsnedsättning.

Regeringen har haft en plan i tio år för vad alla i samhället ska göra så att människor med funktionsnedsättning kan leva som andra.
Stora myndigheter har fått ett särskilt ansvar.

Regeringen måste kunna samarbeta med föreningar för personer med funktionsnedsättning och därför har föreningarna fått mer pengar.

Regeringen har särskilt arbetat för bussar och tåg som alla kan använda, för att alla myndigheter ska vara tillgängliga och för att göra hus och platser mer tillgängliga.

Regeringen har också särskilt arbetat för att alla ska ha ett arbete eller något att göra på dagarna.

En ny plan ska gälla mellan åren 2011 och 2016 och i den ska det stå mer tydligt vilka som har ansvar och vad de måste göra för att följa konventionen.

Sverige följer rättigheterna i konventionen som gäller rätt till liv, frihet och trygghet, rätt att inte bli slagen och behandlad med våld rätt till respekt för hemmet och familjen.

Sverige kan följa konventionen

men det finns kvar att göra
när det gäller tillgänglighet, kunskap och arbete.

Artikel 5

Alla ska behandlas lika

Det står i Sveriges grundlag
att alla ska bli behandlade lika
och inte bli diskriminerade.

Diskrimineringslagen ger skydd mot diskriminering
för att någon har en funktionsnedsättning.

Skyddet mot diskriminering
gäller på arbetet, på skolor, på företag,
i föreningar och
när människor köper varor, tjänster eller bostäder.
Det gäller sjukvård, socialtjänst, försäkringar mot arbetslöshet,
och stöd för att kunna studera.
Den som bryter mot lagen ska betala diskrimineringsersättning.

Arbete

Diskriminering på arbete gäller också
när någon söker ett arbete eller praktiserar.

Arbetsplatser ska ge stöd och ordna det
så att anställda med funktionsnedsättning
kan arbeta där.
Det kan handla om tillgängliga lokaler,
hjälpmedel, bra ljus för den som är synskadad,
bra luft för den som är allergisk,
hjälp för att kunna lyfta sådant som är tungt
eller datorer som ger stöd.
Det kan också handla om
att ändra arbetsuppgifterna, arbetstiderna
och sättet att arbeta.

Skolor

Skolor får inte diskriminera någon elev
som går på skolan eller söker till skolan.
Det gäller lokalerna som ska vara tillgängliga,
till exempel att de inte har höga trösklar, mattor,
att de har hiss, dörröppnare, tillräckligt stora toaletter.
Det kan handla om bra luft för allergiker,
teleslingor och bra ljud för dem som har en hörselskada.
De som har ansvar för skolor ska varje år skriva en plan

för vad de behöver göra
för att alla ska ha samma möjligheter.

Diskrimineringsombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen
ska kontrollera att alla följer lagen
och att inte någon blir diskriminerad
för att den har en funktionsnedsättning.
Diskrimineringsombudsmannen kan tala för en person i domstol
och ska ge råd och hjälp
så att den som blir diskriminerad
får kunskap om sina rättigheter.
Diskrimineringsombudsmannen ska informera och utbilda
om diskriminering.

Polisen

Polisen får inte diskriminera någon
och har skrivit en plan för
hur alla ska bli lika behandlade.
I planen är rättigheterna
för personer med funktionsnedsättning viktiga.

Åklagare

Åklagare ska undersöka brott
och bestämma om en person ska dömas i domstol.
Myndigheten för åklagare har en plan
för att öka tillgängligheten
för personer med funktionsnedsättning.
Det gäller lokaler, information
och åklagarens sätt att vara mot människor.
Myndigheten har undersökt
hur den ger information till människor
som varit med om ett brott.

Domstolsverket

Domstolsverket har ansvar för domstolar i Sverige
och har skrivit en plan för
hur domstolarna ska bli tillgängliga för alla.
År 2010 ska alla domstolar vara tillgängliga.

Domstolsverkets hemsida har lättläst information.

Sverige domstolar får utbildning
om hur de ska vara mot olika slags människor
och om vad som är rätt och fel.
Utbildningen handlar också om mänskliga rättigheter,

barns rättigheter och diskriminering.

Kriminalvården

Kriminalvården har ansvar för häkten, fängelser och olika slags vård av dem som blivit dömda till ett straff.

Kriminalvården har skrivit regler för hur den ska arbeta mot diskriminering och med personer med funktionsnedsättning.

Kriminalvårdens utbildning handlar om lagar och regler om mänskliga rättigheter, om barnkonventionen och diskriminering.

Artikel 8

Kunskap om hur personer med funktionsnedsättning lever

Handisam

Myndigheten Handisam ger stöd till regeringen med sådant som är viktigt för personer med funktionsnedsättning.

Handisam ska arbeta för tillgänglighet i Sverige och för att myndigheter och kommuner blir tillgängliga. Handisam ger stöd till kommuner och landsting så att de ska kunna följa FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Därför har Handisam haft kurser och konferenser i kommuner och landsting. Handisam ska skriva ett material som ska vara till stöd för landsting och kommuner.

Föreningar för personer med funktionsnedsättning

Föreningar för personer med funktionsnedsättning arbetar på olika sätt för att konventionen ska bli verklighet. De arbetar för människor med funktionsnedsättning, politiker och anställda i landsting och kommuner och för myndigheter. De gör material, ordnar kurser och möten så att alla kan lära sig mer om vad som står i konventionen och hur de kan använda konventionen.

Mer kunskap om psykisk sjukdom

Människor behöver mer kunskap om psykisk sjukdom och därför arbetar Handisam och föreningen NSPH med att förändra människors syn på psykisk sjukdom och särskilt informera arbetsgivare.

Artikel 9

Tillgänglighet

Med tillgänglighet menas
att alla ska kunna använda något
eller kunna vara med på något.
Alla ska kunna komma in i och vara i hus.
Alla ska få information som passar dem.

Regeringen har arbetat mycket den senaste tiden
för att myndigheter, hus och platser, bussar och tåg
ska vara tillgängliga,
Nya regler för när myndigheter ska köpa något
säger att nu måste de också tänka på
att personer med funktionsnedsättning
ska kunna använda det de köper.

Myndigheten Handisam har arbetat för
att alla ska kunna få information
genom internet och att det ska vara så enkelt som möjligt.

Myndigheterna ska skriva planer
för hur de ska göra sina lokaler och sin information tillgänglig.

Skolverket undersökte hur tillgängliga skolorna är
och märkte då att personal i skolorna
behöver mer kunskap om tillgänglighet.

Myndigheterna har rapporterat
om hur tillgängliga de är
när det gäller lokaler och information.

Hus och platser

Olika lagar har regler om hur hus
ska vara tillgängliga.
Alla ska kunna komma in i nybyggda hus
och det ska finnas hiss i hus,
som har mer än tre våningar.
Källare, tvättstugor, soprum ska vara tillgängliga.

Myndigheten Boverket ska ge stöd till kommuner som vill undersöka platser och lokaler för alla. Boverket har informerat och utbildat om hur man enkelt kan göra lokaler och platser tillgängliga.

De som ska bygga ett hus ska redan innan de börjar bygga tala om hur huset ska vara tillgängligt.

De som inte följer lagarna om tillgänglighet kan få straff.

Det kan vara böter eller att de inte får använda huset förrän de har gjort det tillgängligt.

Kommunerna

Kommunerna har fått stöd för att undersöka tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Allt fler kommuner arbetar redan med planer för tillgänglighet. Kommunerna undersöker vad de kan göra snabbt och enkelt för att hus och platser ska bli tillgängliga.

Kommunerna har ansvar för bidrag till människor som måste göra om sina bostäder så att de blir tillgängliga. Det kan handla om ramper, dörröppnare, bygga om badrum med mera.

Socialstyrelsen har undersökt om personer med funktionsnedsättning kan söka vård på samma sätt som andra. Tillgängligheten är bra för dem som har svårt att röra sig, men det är stora problem för personer med synskador, hörselskador och personer som behöver hjälp med att förstå. Regeringen måste tala om tydligare vad tillgänglighet är. Handisam har talat om för kommunerna hur de ska göra en tillgänglighetsguide för personer med funktionsnedsättning. Guiden ska tala om hur tillgängliga hus och platser är i kommunen. En tredjedel av alla kommuner har sådana guider på internet.

Regeringen har gett pengar till att göra hus där människor träffas

tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Skyltar och bilder

Det ska finnas skyltar och vara bra ljus till olika hus och på platser som många använder. Då kan det bli lättare för personer med funktionsnedsättning.

Hjälpmiddelsinstitutet har gjort olika slags bilder som ska göra det lättare att hitta i hus och på platser för alla. Meningen är att alla ska använda samma bilder.

Tåg, bussar och flyg

Regeringen har beslutat att personer med funktionsnedsättning ska kunna använda bussar och tåg och att all slags trafik ska vara tillgänglig.

Föreningar för personer med funktionsnedsättning och myndigheter samarbetar för att göra all trafik tillgänglig.

Lagar talar om hur bussar, tåg, färdtjänst och riksfärdtjänst ska vara. Skollagen innehåller regler om gratis skolskjuts.

Lagar har bestämmelser om stationer vid bussar och tåg. Sjöfartsverket har regler om hur fartyg ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

EU har regler om flygresor för personer med funktionsnedsättning. De har rätt att resa med flyg och få hjälp på resan.

År 2010 var 40 järnvägsstationer tillgängliga och 2011 ska 20 fler stationer vara klara och tillgängliga. När 150 stationer är tillgängliga kan de flesta åka tåg från de stationerna.

Över hälften av busshållplatserna har byggts om så att fler personer med funktionsnedsättning kan åka buss.

Regeringen planerar fler tillgängliga järnvägsstationer och busshållplatser och kommunerna arbetar för att människor med funktionsnedsättning

ska kunna använda tåg och bussar i kommunen.

Två tredjedelar av bussarna är låga
och i över hälften informerar en röst om hållplatserna.

Staten ger bidrag till stationer, bussar, hållplatser,
utbildning, information, gångvägar, cykelvägar,
rullstolsliftar, hissar med mera.
Men tillgängligheten är olika i olika delar av landet.

Information från samhället

Regeringen gör mycket för att
människor ska kunna använda internet
och inte känna sig utanför.
Det handlar om att fler kan ha bredband,
och att det ska vara lättare för människor med funktionsnedsättning
att använda internet.
Post och telestyrelsen informerar och arbetar
med talböcker och taltidningar i mobiltelefonen.

Hjälpmiddelsinstitutet ordnar utställningar om teknik
för personer med funktionsnedsättning.

Regeringen har berättat för riksdagen
hur fler ska kunna använda myndigheters webbplatser.

Artikel 10

Rätten till liv

Rätten till liv finns med i Europakonventionen
och gäller som lag i Sverige.
Sverige har också förbud mot dödsstraff
och har sagt ja till mänskliga rättigheter.

Artikel 11

Krig och katastrofer

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB
har ansvar för att alla får skydd
när det är krig eller en katastrof.
Det gäller också personer med funktionsnedsättning.

De som har ansvar för att ge skydd
ska samarbeta med föreningar för personer med funktionsnedsättningar
och skaffa sig kunskap om vad
de behöver för material och utrustning.

när de ska rädda personer med funktionsnedsättning.

Det är oftast kommunerna som har ansvar för att skydda människor i katastrofer.

Artikel 12

Lagar ska gälla lika för alla

Brottsförebyggande rådet, Brå, arbetar för att det ska bli färre brott och för att människor ska känna sig tryggare i samhället och har gjort en undersökning om brott och funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning blir dåligt behandlade för att de ofta är ensamma, har svårt att försvara sig och för att de ofta behöver andra människor som ger dem stöd och hjälp. Särskilt svårt har personer som inte själva kan berätta vad de har varit med om. Det behövs mer forskning om våld mot personer med funktionsnedsättning.

Vården, polis och domstolar behöver mer kunskap om våld och funktionsnedsättning. Brå har gett förslag på vad samhället kan göra för mindre våld mot personer med funktionsnedsättning. Rapporten finns läst på www.bra.se

Brottsoffermyndigheten har forskat om våld mot barn med utvecklingsstörning.

Artikel 13

Rätt till hjälp från domstolarna

Alla domstolar i landet ska vara tillgängliga för alla, även personer med funktionsnedsättning.

Personer med synskador och hörselskador ska ha rätt till tolk.

Vittnen som ska berätta om ett brott de sett ska få stöd så att de känner sig trygga. Många kan behöva stöd när de ska vara med på en rättegång i domstol.

Därför har Brottsoffermyndigheten gjort ett material om hur en rättegång går till.

Materialet finns på www.rattegangsskolan.se
En person som har svårt att tala
kan få hjälp när personen ringer och ska berätta
något för Brottsoffermyndigheten.

Artikel 14

Frihet och personlig säkerhet

Svenska lagar säger
att personer med funktionsnedsättning
ska ha samma frihet och säkerhet som andra
och inte förlora sin frihet för att de har en funktionsnedsättning.

Människor bestämmer själva om de vill ha stöd
enligt socialtjänstlagen och lagen LSS.

Sverige har stängt alla vårdhem för
personer med funktionsnedsättning
och ger istället stöd och service i samhället.

Personer med funktionsnedsättning får samma straff som andra
om de gör brott.

Artikel 15

Rätt att inte bli grymt behandlad och plågad eller straffas på ett sätt som gör att man känner sig vara utan värde

Dödsstraff är förbjudet i Sverige
och ingen får slå någon som straff.

Sverige har sagt ja till många konventioner
som ska hindra människor från att bli
grymt behandlade.

Artikel 16

Ingen ska använda våld mot eller tvinga en person med funktion snedsättning till något

Personer med funktionsnedsättning
kan lättare bli tvingade till något
och behandlade med våld.
Det har hänt att personal har använt våld
i bostäder för personer med funktionsnedsättning.

Socialstyrelsen ska kontrollera socialtjänsten och sjukvården oftare än förut och göra besök utan att tala om det innan.

Den som behöver stöd ska få stöd av personer som har kunskap och själv vara med och bestämma om stödet och få veta varför socialtjänsten beslutat som den gjort.

I många kommuner finns det inga bostäder som ger skydd till kvinnor med funktionsnedsättning som har blivit behandlade med våld. Många har försökt göra något åt det och Socialstyrelsen har skrivit råd om hur kommunerna ska hjälpa kvinnor som blivit slagna eller tvingade.

Föreningarna för personer med funktionsnedsättning har fått pengar för att arbeta mot våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Fler har fått kunskap om vad som kan vara farligt för kvinnor med funktionsnedsättning.

Åklagare får utbildning om hur de ska behandla ungdomar och barn med funktionsnedsättning.

Artikel 17

Rätt till privatliv

Regeringsformen handlar om hur Sverige ska styras och den säger att staten ska visa respekt för att alla människor är lika mycket värda och talar om vilka rättigheter och friheter människor har.

Alla bestämmer själva om de vill ha vård, även personer med funktionsnedsättning.

Ibland måste samhället tvinga människor med psykisk funktionsnedsättning till vård. Det finns regler om hur samhället ska få tvinga personer till vård och en utredning arbetar med tydligare lagar om det.

Utredningen ska också undersöka om personer med utvecklingsstörning, autism eller hjärnskador, som gjort brott ska kunna bo på ett särskilt sätt istället för att vara på fängelse.

Patienter kan få öppen vård på andra ställen än på sjukhus. Människor ska kunna leva så fritt som möjligt men sjukvården ska kunna kontrollera vård utanför sjukhusen.

I Sverige kan ingen bli tvingad att sterilisera sig, att bli opererad för att inte kunna få barn. Människor över 25 år kan själva bestämma om de vill sterilisera sig.

Artikel 18

Rätt till att kunna flytta och vara medborgare i ett land

Ingen människa i Sverige får bli tvingad att flytta från Sverige och alla har rätt att komma in i Sverige. Ingen får bli tvingad att inte längre vara medborgare i Sverige om personen inte vill det eller väljer att bli medborgare i ett annat land. Alla i Sverige får lämna landet och får flytta sig var som helst i landet.

Det finns regler om hur en person kan bli medborgare i Sverige och de är likadana för alla, även för personer med funktionsnedsättning. Alla i Sverige har rätt att ha ett pass och det finns inga särskilda bestämmelser för personer med funktionsnedsättning.

Även om alla får flytta som de vill kan det vara svårt för personer med funktionsnedsättning för att allt inte är tillgängligt. Personer som vill flytta måste få samma stöd som de har haft.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS ger rätt till stöd och den som vill flytta kan innan den flyttar

få veta vad den nya kommunen kan ge för LSS-stöd.

Artikel 19

Rätt att leva ett eget liv och vara med i samhället

Kommunen har ansvar för socialtjänst som ska ge människor trygghet och att kunna leva som andra. Socialtjänsten ska visa respekt för att människor ska kunna bestämma själva. Den som inte klarar sig själv har rätt till hjälp och personen ska få stöd för att kunna klara sig själv så mycket som möjligt.

LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ger rätt till hjälp till personer som har stora funktionsnedsättningar så att de kan leva bra liv.

De ska själva kunna vara med och bestämma om det stöd de behöver.

Förslag på en ny LSS finns på

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/99/52/769ee717.pdf>

LSS ger rättigheter till personer med utvecklingsstörning eller autism, till personer som fått en hjärnskada som vuxna och som har svårt att förstå och till personer som behöver mycket stöd för att klara vardagslivet. De ska få bra stöd.

Det går att överklaga om man inte fått det stöd man sökt om eller om man vill klaga på stödet.

Det finns tio olika slags stöd i LSS.

De är

- Råd och stöd
- Personlig assistent
- Ledsagare
- Kontaktperson
- Avlösare som hjälper till i hemmet så att den som annars sköter vården kan göra något annat.

- Korttidshem där någon kan bo en kort tid.
- Korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år, så att ungdomarna har någonstans att vara efter skolan och på loven.
- Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som inte kan bo hos sina föräldrar.
- Bostad med särskild service för vuxna.
- Personer med vissa funktionsnedsättningar har rätt till daglig verksamhet, något att göra på dagarna.

En personlig assistent ger stöd till en särskild person som behöver hjälp i vardagslivet, till exempel med att tvätta sig, klä sig, äta och prata med andra.

Personen kan själv bestämma hur assistansen ska vara och själv anställa sina assistenter.

Bidrag och träning

Det finns bidrag för att bygga om sin bostad så att man kan bo kvar.

Personer med synskador och hörselskador kan få träning.

Det finns vård utanför sjukhus för personer med psykiska funktionsnedsättningar och det finns stöd för att kunna köpa en bil med särskild utrustning, så att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett fritt liv som andra.

Det ska bli lättare att välja vilket företag man vill ska ge stödet eller om kommunen ska göra det.

Artikel 20

Att kunna röra sig

Regeringens plan för människor med funktionsnedsättning säger att samhället ska vara tillgängligt så att människor med funktionsnedsättning kan vara med som andra.

Staten och myndigheterna ska visa för andra hur de ska göra

och regeringen har skrivit regler för hur myndigheterna ska ta ansvar. Myndigheterna ska undersöka sin tillgänglighet och skriva planer för sitt arbete för tillgänglighet.

Bussar och tåg

Kommuner och landsting ska särskilt arbeta för att bussar och tåg är tillgängliga och för att ta bort sådant som inte är tillgängligt. Regeringen samarbetar med kommuner och landsting för att göra tillgängligheten bättre.

Många trafiksignaler har ljud som talar om när det blir rött eller grönt ljus. Personer med synskador kan känna på marken var de kan gå över gatan.

Hund som hjälpmedel

Hjälpmedelsinstitutet har ansvar för att köpa ledarhundar och Synskadades Riksförbund undersöker vilka som kan få ledarhund.

Hjälpmedelsinstitutet arbetar på försök med hundar som kan ge service. Det kan vara hundar som varnar personer med epilepsi eller diabetes. Personer med rörelsehinder kan få hjälp av en hund att hämta saker. Det har visats sig att personer med funktionsnedsättning kan må bättre av att ha hund.

Artikel 21

Rätt att säga och tycka vad man vill och att få information

Alla har rätt att säga och tycka vad de vill i Sverige. Alla har rätt att få läsa sådant som myndigheter skriver eller sådant som personer skriver till myndigheterna. Alla har rätt att vara med på rättegångar i domstol och på riksdagens, kommunernas och landstingens möten där de beslutar.

Regeringen har arbetat för att göra sin information tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Det gäller skriven information, webbplatser, film, tv, telefonsamtal, brev och möten.

Personer med funktionsnedsättning har rätt att få böcker och material i punktskrift och även i datorn på olika sätt.

Personer med funktionsnedsättning kan få bättre information nu med ny teknik, men de kan också få sämre möjligheter om de inte kan använda ny teknik. Regeringen ska undersöka hur personer med hörselskador ska kunna ha teckenspråk i mobilen.

Artikel 22

Respekt för privatlivet

Regeringsformen handlar om hur Sverige ska styras och den ger skydd så att människor har frihet och rättigheter. Ingen får bestämma om en persons privatliv, familj, hem med mera. Det gäller även dem som har en funktionsnedsättning.

Sekretesslagen säger att ingen ska få veta något om en persons hälsa eller om en person med funktionsnedsättning får hjälp eller träning.

Artikel 23

Respekt för hem och familj

Personer med funktionsnedsättning har samma rätt som andra till att gifta sig, ha familj, att vara förälder och att vara tillsammans med den de vill.

De har rätt att bestämma hur många barn de vill ha och samma rätt att kunna skaffa barn.

De har samma rättigheter och skyldigheter när det handlar om förmyndare, god man, vård av barn och att adoptera.

Alla ska först och främst tänka på vad som är bra för barnet. De som vårdar ett barn har rätt till stöd och hjälp.

När samhället tar hand om barn

Lagar talar om hur samhället ska få ta hand om barn som föräldrarna inte kan ta hand om.

Det får samhället bara göra när det är bäst för barnet.

Ingen får ta ett barn från sina föräldrar för att föräldrarna har en funktionsnedsättning.

Om ett barn inte kan bo hos sina föräldrar ska nära släktingar först kunna ta hand om barnet.

Om det inte finns någon släkting ska barnet kunna bo i familjehem eller särskilt hem med vård.

Barn som behöver stöd

Många barn behöver stöd i till exempel förskolan, skolan, på habiliteringen, syn- och hörselcentralen. Landstingets logopedier och sjukgymnaster ska ge stöd och träning.

Omkring 7 tusen barn har en utvecklingsstörning plus andra funktionsnedsättningar och behöver särskilt mycket stöd.

Familjerna behöver också mycket stöd.

Socialstyrelsen ska undersöka vilka som ska ha ansvar och hur de ska samarbeta och informera om de stöd som finns.

Föreningarna för personer med funktionsnedsättning undersöker nu hur barn och ungdomar som får habilitering bättre ska kunna leva ett eget liv och bestämma själva.

Myndigheten Folkhälsoinstitutet arbetar för att barn och föräldrar ska kunna fungera bättre tillsammans så att det blir färre unga som mår dåligt psykiskt.

Artikel 24**Utbildning**

De flesta barn och ungdomar med funktionsnedsättning går i vanliga skolor.

Knappt två av hundra barn går i särskola eller specialskola.

Skollagen säger att alla barn och ungdomar ska ha samma rätt till utbildning var de än bor och hur de än lever.

Skolan ska tänka på vad varje barn och elev behöver.

Kommunen ska ordna gratis skolskjuts för eleverna i grundskolan.

Alla barn måste gå i skolan i nio år från att de har fyllt sju år.
Kommunen ska ha förskolor för barn från att de är ett år.

Alla familjer ska kunna ha råd att ha sina barn i förskolan.

Barn med utvecklingsstörning kan gå i grundsärskolan och gymnasiesärskolan, där eleverna får arbeta på det sätt som passar dem.

Specialskolor

Det finns åtta statliga specialskolor i Sverige med omkring 500 elever.
En del av de skolorna är till för elever med dövhet eller hörselskador och de får undervisning på svenska och teckenspråk.
De flesta barn med hörselskador går i vanliga grundskolor.

En del av specialskolorna är till för elever som både har en synskada och en annan funktionsnedsättning, till exempel hörselskada, dövblindhet och talskada.
I de skolorna får eleverna undervisning på talad svenska, svenskt teckenspråk eller på andra sätt som eleven behöver.

En kommun ordnar gymnasieskola för elever från hela landet som är döva eller hörselskadade och behöver teckenspråk och för dövblinda elever och elever med hörselskada, som inte kan gå i vanlig gymnasieskola.

Kommunen har också utbildning för elever med dövhet, hörselskada och utvecklingsstörning.

Fyra kommuner har gymnasier för elever som har svåra rörelsehinder.

Regeringen har arbetat för att det ska vara tydligt vad elever ska kunna så att skolan tidigt kan upptäcka vilket stöd eleven behöver.

Särskilt stöd

Alla barn och elever har rätt till särskilt stöd i skolan om de behöver det.

Det kan vara personlig assistent, särskilda läroböcker och hjälpmedel.

Skolorna får stöd av staten till elever som har svårt att lära sig läsa, skriva och räkna.

En ny skollag ger eleverna fler rättigheter.

En myndighet har särskilt ansvar för läroböcker och material till barn och elever med funktionsnedsättning.

Skolinspektionen har kontrollerat undervisningen för elever med funktionsnedsättning.

Vuxenutbildning

De som inte har den kunskap man ska ha efter att ha gått ut grundskolan har rätt till vuxenutbildning på komvux. Personer med utvecklingsstörning har rätt till särvux. Både i särvux och komvux kan eleverna även få utbildning till ett yrke.

Kommunerna har också gymnasium för vuxna och det gäller även elever med funktionsnedsättning.

Invandrare har rätt till undervisning i svenska och invandrare med funktionsnedsättning har samma rätt som andra.

Utbildning för personer med funktionsnedsättning

Vuxna personer kan lära sig teckenspråk på folkhögskolor och i studiecirkel.
Folkhögskolor ordnar mycket utbildning för personer med funktionsnedsättning.

På de flesta högskolor och universitet finns särskilda kontaktpersoner för studenter med funktionsnedsättning. Studenterna kan få böcker på det sätt som passar dem. tolkar till teckenspråk, handledning och stöd för att kunna prata.

Sverige har inga siffror på hur många barn och ungdomar med funktionsnedsättning

det finns på skolorna.
Men omkring 5 tusen studenter får särskilt stöd
på svenska universitet och högskolor.

Utbildning till tolk

Flera folkhögskolor ger utbildning
till teckenspråkstolk eller dövblindtolk.

Ny språklag

En ny språklag ger staten ett särskilt ansvar för
att skydda det svenska teckenspråket.
Alla som är döva eller hörselskadade
ska kunna lära sig och använda teckenspråket.

Stockholms universitet har en professor i teckenspråk
och det är den första i världen.
Universitetet forskar om teckenspråk.

Regeringen ska ge förslag på
hur elever kan få undervisning på teckenspråk
i grundskolan och grundsärskolan.

Utbildning till lärare

Ett område i utbildningen till lärare
är specialpedagogik.
Flera universitet och högskolor
ger utbildning till speciallärarexamen.
Undervisning för elever med dövhet och hörselskador,
synskador, språkskador och utvecklingsstörning
kommer att finnas med i den utbildningen.

Artikel 25

Hälsa

Alla i Sverige ska få lika bra vård.
och samma respekt.
Det finns inga särskilda regler
för människor med funktionsnedsättning.

Patienten ska kunna vara med
och bestämma om sin vård.
Socialstyrelsen har gett råd
om hur patienter kan få information
och kunna bestämma själva
om de har en funktionsnedsättning

och svårt att tala om vad de tycker.
En del kan behöva tolk eller hjälpmedel.
Personalen ska ha kunskap om
hur en funktionsnedsättning kan påverka vården.

Personer med funktionsnedsättning kan må dåligt
för att de inte har utbildning, dålig ekonomi
och svårare att få arbete.

Alla ska kunna ha ett säkert sexliv
och myndigheten Folkhälsoinstitutet arbetar för
att ge mer kunskap om vilket stöd
personer med funktionsnedsättning kan behöva
i sitt sexliv.

Folkhälsoinstitutet arbetar för
att människor ska äta nyttigare.
Det finns lättläst information om det
på Folkhälsoinstitutets hemsida
och annan lättläst information
om funktionsnedsättning.

Mer kunskap om psykisk funktionsnedsättning

Staten ger bidrag till mer kunskap till personal
om psykisk funktionsnedsättning.
Kommuner och landsting kan utbilda personal i vården,
i särskilda bostäder och personal som arbetar med träning.
Fler har fått mer kunskap
och föreningar för personer med funktionsnedsättningar
har varit med i utbildningarna.

Behandlingar

Sjukvården använder olika slags behandlingar
till exempel ECT när människor är mycket deprimerade
och vill ta livet av sig.
Socialstyrelsen kontrollerar det mer
och har sagt till landstingen att de ska informera bättre
och rapportera mer om behandlingarna.

Information

Information om sjukvård finns på
Socialstyrelsens hemsida www.socialstyrelsen.se
och hemsidan är tillgänglig.

Ett högkostnadsskydd gör att
människor inte behöver betala mer än en viss summa

för sjukvård på ett år.
Efter det får patienten gratis vård resten av året.
Det gäller i hela landet och även läkemedel.

Artikel 26

Habilitering och rehabilitering

Habilitering är att en person tränar
och får stöd så att personen kan
göra så mycket som möjligt.

Rehabilitering är träning för att lära sig
att göra det man förut kunde.

Den som har ansvar för vård
måste ge rehabilitering, habilitering och hjälpmedel
för att människor ska klara så mycket som möjligt.
Det ska finnas sjukgymnast, arbetsterapeut, logoped,
kurator, psykolog och audionom
för dem som har hörselskador.

Alla som har ansvar måste samarbeta
och tänka på allt en människa behöver.
Människor ska få hjälp i rätt tid
och på rätt sätt.
Kommuner och landsting har arbetat med regler
som gäller för alla.

Rehabilitering till arbete

Arbetsförmedlingen tillsammans med Försäkringskassan
ger människor rehabilitering så att de kan arbeta.

Företag får mer stöd för att anställa personer
med funktionsnedsättning,
stöd till hjälpmedel och stöd till biträde,
som hjälper den anställde.

Arbetsförmedlingen ger särskilt stöd
till personer med funktionsnedsättning.
Stöd till personer som söker jobb har fungerat bra för
personer med funktionsnedsättning.

Den som får aktivitetsersättning
eller sjukersättning kan arbeta
utan att förlora ersättningen.

Många arbetar för att ge bättre vård och stöd

till personer med psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning. Ofta handlar det om arbete, sysselsättning och hjälpmedel.

Hjälpmedel

Sjukvårdslagen har regler om hjälpmedel. Landstingen och kommunerna har ansvar för hjälpmedel i hemmet och skolan och i vården.

Äldre och personer med funktionsnedsättning ska mer kunna välja hjälpmedel själva.

Personal med kunskap provar och skriver ut hjälpmedel på vårdcentraler, i sjukvården, på hjälpmedelscentraler, hörcentraler, syncentraler och centraler för tolkar.

Hjälpmedelsinstitutet kontrollerar hjälpmedel, forskar och har utbildningar.

Artikel 27

Arbete och att ha något att göra

Regeringen och riksdagen har gjort mycket för att göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att få ett arbete.

Alla som har ansvar måste samarbeta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta.

Arbetsförmedlingen arbetar redan särskilt för att personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta.

Lönebidragen till företagen har höjts och det finns mer pengar till anställningar på Samhall till hjälpmedel på arbetet. Därför har fler personer med funktionsnedsättning fått arbete.

Personer med funktionsnedsättning som söker arbete har rätt till all service och allt stöd som finns från Arbetsförmedlingen.

Regler bestämmer om särskilda stöd för personer med funktionsnedsättning så att de sedan kan arbeta utan stöd. Stöden kan vara en anställning med lönebidrag,

arbete på Samhall och olika slags skyddade arbeten.
Det kan också vara stöd till hjälpmedel
och personligt biträde.

Hjälpmedel för att arbeta

En arbetsgivare kan få pengar
till att köpa eller hyra ett hjälpmedel.

Arbetsgivaren har ansvaret för
att arbetsplatsen passar de anställda.
Försäkringskassan har ansvar för hjälpmedel
som en person behöver
för att kunna fortsätta en anställning.
En person kan söka bidrag till hjälpmedel
som han eller hon kan ta med sig till en ny arbetsplats.

Arbetsförmedlingen har ansvar för hjälpmedel
som ungdomar behöver när de ska praktisera
och för böcker på punktskrift och talböcker
som personer med synskada behöver
för att kunna vara med på utbildningar.

Stöd och bidrag

Arbetsgivaren kan få pengar till ett personligt biträde
åt en anställd med funktionsnedsättning.

Arbetsgivaren kan också få bidrag för handledning
och för att göra om arbetsplatsen.

Arbetsförmedlingen väljer en särskild stödperson
åt en person med funktionsnedsättning,
som behöver extra stöd och träning.

Arbetslösa med funktionsnedsättning kan få pengar
för att starta ett företag.

Fler män får stöd

Fler män än kvinnor får stöd för att kunna arbeta.
Arbetsförmedlingen arbetar mycket
för att det ska bli mer lika
men än har det inte hänt mycket.

Personer med psykiska funktionsnedsättningar

Personer med psykiska funktionsnedsättningar
arbetar mindre än andra.
Därför har regeringen bestämt att använda

en halv miljard kronor till arbete, rehabilitering och sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Fler sjukskrivna ska kunna börja arbeta

Regeringen bestämde att de som är sjukskrivna tidigt ska få rehabilitering för att kunna börja arbeta.

Det gäller alla som är sjukskrivna och nu är det färre som är utanför samhället för att de är sjukskrivna.

Men den som är svårt sjuk och inte kan arbeta ska få ersättning.

Regeringen ska kontrollera att reglerna inte drabbar människor.

Sociala företag

Ett socialt företag jobbar för att ge arbete till personer som inte haft arbete på länge.

Regeringen har skrivit en plan för hur det ska bli lättare att starta sociala företag.

Att förlora jobbet

Enligt lagen är det förbjudet att säga upp en person utan skäl.

Om det finns för lite arbete ska den som arbetat kortast tid sluta först.

Arbetstagare med funktionsnedsättning ska ha ett skydd om de har fått ett särskilt arbete för att de har en funktionsnedsättning.

Det är förbjudet att säga upp någon för att den har en funktionsnedsättning eller sjukdom om den personen kan arbeta.

Arbetstagare med lönebidrag har samma trygghet som andra anställda.

Från skola till arbete

Unga med funktionsnedsättning kan ha svårt att få arbete efter skolan.

Därför ska Arbetsförmedlingen särskilt arbeta för dem och samarbeta med skolan, försäkringskassan och kommunens dagliga verksamhet.

Personer med utvecklingsstörning som har daglig verksamhet kommer inte ut i arbetslivet.

Därför ska myndigheter samarbeta
så att de som har möjlighet ska kunna få ett arbete med lön.

Artikel 28

Ett bra liv och trygghet

Socialtjänstlagen säger att människor
ska ha trygghet både i ekonomin och med andra människor.
Kommunerna har ansvar för att de som bor i kommunen
ska få det stöd och den hjälp som behövs.
När en person inte har arbete och kan klara sig
har personen rätt till ekonomisk hjälp.
Hur mycket beror på vad personen
och familjen behöver.
Personen ska få hjälp med att klara sig själv.

Att ha barn med funktionsnedsättning

Socialstyrelsen talade om i en rapport
att nästan hälften av familjerna med barn med funktionsnedsättning
hade extra kostnader som de inte fick ekonomiskt stöd för.
En del mammor med ett barn med rörelsehinder arbetade inte
utan arbetade hemma med eller utan vårdbidrag.
Men trots det var det få familjer som hade riktigt dålig ekonomi
för att de hade ett barn med funktionsnedsättning.

Arbete är nödvändigt

Fattigdom i Sverige handlar om
att inte ha ett arbete och annan trygghet.
Färre personer med funktionsnedsättning
har arbete än andra.

77 procent av dem utan funktionsnedsättning har arbete.
50 procent av dem som har funktionsnedsättning
har arbete.
Färre kvinnor än män med funktionsnedsättning
har arbete.

Arbete ger högre inkomster

De som har arbete har fått det bättre
men det har inte de som lever på bidrag
eller sjukförsäkring.
Men det har blivit färre arbetslösa, sjuka eller förtidspensionärer
som är riktigt fattiga
men fler som är ganska fattiga.

Vanligare med sjukdom

Det är tio gånger vanligare att personer med funktionsnedsättning har dålig hälsa.

De lever också sämre på andra sätt. Kvinnor och män med rörelsehinder hade sämst hälsa.

Fetma vanligare

Fetma är vanligare bland män och kvinnor med funktionsnedsättning och de röker oftare. Det är också vanligare att de är ensamma och inte träffar andra människor.

Vad beror dålig hälsa på?

Ofta beror den dåliga hälsan på funktionsnedsättningen men det beror också på otrygghet, diskriminering och dålig tillgänglighet.

Människor med funktionsnedsättning har lägre inkomst än andra och personer med funktionsnedsättning kan ha extra kostnader för hjälpmedel, mediciner och hjälp.

Handikappersättning

Handikappersättning är pengar för de extra kostnader som en person med funktionsnedsättning kan ha.

Den kan också betala för hjälp en person behöver.

Barn med funktionsnedsättning

Ett barn med funktionsnedsättning behöver ofta hjälp och vård som tar tid för föräldrarna.

Därför finns vårdbidraget som är extra pengar för vården av ett barn.

Hur mycket det är beror på vad barnet behöver.

Det kan också vara till för föräldrar med barn med funktionsnedsättning som inte kan arbeta så mycket som de skulle behöva.

Vårdbidraget kom till för att barn med funktionsnedsättning ska kunna leva i sin familj.

Därför finns också bilstöd, bidrag till att göra om bostaden och assistansersättning.

Artikel 29

Att kunna vara med i politik

Det finns regler om att lokaler där människor röstar ska vara tillgängliga.

Varje kommun ska se till att det finns tillgängliga lokaler att rösta i.

Iland kan det vara nödvändigt att använda en lokal som inte är tillgänglig och då ska kommunen anmäla det till länsstyrelsen och tala om varför.

Om lokalen inte är tillgänglig får man lämna valkuvertet utanför lokalen.

De som inte själva kan göra i ordning sina röster ska få hjälp med det.

Det går också att rösta med bud.

Att vara med i politiken

I kommunallagen finns regler om att politiker med funktionsnedsättning ska kunna vara med som andra politiker.

Det finns också regler om ersättning för resor.

Regeringen undersöker nu om människor ska kunna rösta och vara med på möten genom ljud och bild i internet. Utredningen ska vara klar år 2012.

Artikel 30

Att vara med på kultur, fritid och idrott

Alla ska kunna vara med på kultur och idrott.

De som söker bidrag måste tänka på personer med funktionsnedsättning. Film och tv ska vara mer tillgängligt.

Regeringen har arbetat för att internet ska vara mer tillgängligt för alla och särskilt för dem som har särskilda behov.

Skolan och särskilt särskolan ska arbeta för att eleverna ska kunna vara med på kultur och skapa egen kultur.

Staten ger stöd till Riksteatern och där finns sedan 30 år Tyst teater

på teckenspråk.

Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet

Myndigheterna Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet ska arbeta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara med på kultur.

Kulturrådet har arbetat för tillgänglighet på museer och bibliotek och för tillgänglighet på teatrar som reser runt i landet. De ska kunna ta med sig hjälpmedel som kan tolka för dem som har en synskada och för att använda teckenspråk. Det finns allt fler teatrar och dansgrupper med skådespelare med och utan funktionsnedsättning.

Riksantikvarieämbetet har arbetat med tillgänglighet på gamla historiska platser.

Tidningar, tv

Sverige Radio och Sveriges Television ska tänka på vad personer med funktionsnedsättning behöver. TV-program ska vara textade oftare, tolkade eller texten ska vara uppläst.

Talböcker

Talboks- och punktskriftsbiblioteket använder sig av ny teknik så att människor kan ladda ner talböcker och taltidningar.

Lättläst

Centrum för lättläst gör nyhetsinformation och böcker tillgängliga för personer som har svårt att läsa och som inte kan svenska så bra. De gör böcker på dvd för ungdomar i särskolan.

Idrott

Alla föreningar som får bidrag till idrott för barn ska följa barnkonventionen.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska kunna vara med och tävla.

Särskilda idrottsförbund ordnar idrott för personer med rörelsehinder, synskador och utvecklingsstörning.

37 tusen personer är medlemmar i 480 föreningar.

Svenska dövidrottsförbundet ordnar idrott för personer som är döva eller hörselskadade. Över 5 tusen personer är med.

På idrottsgalan får årets bästa idrottare med funktionsnedsättning pris.

Artikel 31

Information och fakta

Olika lagar och regler har förbud mot att lämna ut uppgifter om personer som finns i register.

Det finns särskilda regler i sjukvården och socialvården.

Sverige har register på personer som får hjälp genom lagen LSS för att kunna få veta hur stöden fungerar. Det finns bestämmelser i olika lagar om vad samhället kan lämna ut för information om människor.

En rapport kommer att berätta om hur personer med funktionsnedsättning lever.

Artikel 32

Samarbete med andra länder

Sverige arbetar mycket för rättigheter för personer med funktionsnedsättning i andra länder. Sverige ska arbeta särskilt för mänskliga rättigheter för de personerna.

Myndigheten Sida ska skriva en plan tillsammans med föreningarna för personer med funktionsnedsättning för sitt arbete för mänskliga rättigheter och för personer med funktionsnedsättning.

Sida har redan arbetat för de personerna i tolv av de 45 länder Sida arbetar med. Sida har också med funktionsnedsättning i utbildningar i nio olika länder.

Sverige diskuterar utbildning för barn med funktionsnedsättning

med länderna Bangladesh, Bolivia, Tanzania och Sydafrika.

Sverige tar upp funktionsnedsättning
med andra länder
när de pratar om mänskliga rättigheter.

Sida har gett stöd till människor med funktionsnedsättning
efter jordbävningen i Haiti.

Sverige ger stöd till FN:s arbete
för mänskliga rättigheter
och konventionen om rättigheter
för personer med funktionsnedsättning.

I Sverige använder människor hjälpmedel oftare
än i andra länder.
Många länder är intresserade av svenska hjälpmedel.
och Hjälpmedelsinstitutet ger kunskap.

Artikel 33

Arbetet med att följa och kontrollera konventionen

Socialdepartementet har ansvar för
att konventionen blir verklighet
och samarbetar med andra departement.

Diskrimineringsombudsmannen ska kontrollera
att alla följer konventionen.
Myndigheten Handisam har ansvar för information och utbildning.

Delegationen för mänskliga rättigheter
ska ge förslag på hur arbetet ska fortsätta
för de mänskliga rättigheterna i Sverige.
Senare ska regeringen bestämma vilka som ska ha ansvar för
att alla följer de mänskliga rättigheterna.

Pojkar, flickor och kvinnor med funktionsnedsättning

Artikel 6

Kvinnor med funktionsnedsättning

Regeringen har en politik
som ska göra att kvinnor och män har samma makt
i samhället och över sina egna liv.
Det gäller alla slags människor

även dem som har en funktionsnedsättning.

Regeringen arbetar också för att män och kvinnor ska ha lika bra ekonomi, dela på arbetet hemma och att män ska sluta använda våld mot kvinnor.

Det finns förbud mot diskriminering för att någon är man eller kvinna och har en funktionsnedsättning. Diskrimineringsombudsmannen ska kontrollera att alla följer lagen. Skolan ska arbeta för att flickor och pojkar kan lära sig lika mycket och för lika rättigheter för alla.

Regeringen har bestämt att särskilt arbeta för kvinnor med funktionsnedsättning på arbeten och i sjukvården och mot mäns våld mot kvinnor.

Våld mot kvinnor

Kvinnor med funktionsnedsättning har det svårare än andra kvinnor. Därför är det viktigt att socialtjänsten får utbildning om kvinnor med funktionsnedsättningar och våld.

Socialstyrelsen ska utbilda personal som ger stöd till personer med funktionsnedsättning. Föreningar för personer med funktionsnedsättning har fått pengar för att informera om våld mot personer med funktionsnedsättning och för att ge stöd till dem som någon använt våld mot.

Artikel 7

Barn med funktionsnedsättning

Regeringen följer barnkonventionen och arbetar för att inga barn ska bli diskriminerade för att de har en funktionsnedsättning.

Barnkonventionen finns lättläst på http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/030407/79755e014e5f5ba8a03a9a2414072f8f/barn_ratt_lattlast.pdf

Sveriges nya grundlag har en ny bestämmelse om barnets rättigheter.

Regeringen har gett förslag på regler för hur staten och kommuner ska arbeta för barns rättigheter.

Kommuner och landsting bestämmer oftast om barns liv.

Anställda och politiker där måste ha kunskap om barns rättigheter.

Det är särskilt viktigt att alla som har ansvar samarbetar, även staten ska samarbeta med kommunerna.

LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS har fått en ny regel om att alla alltid ska tänka på vad som är bäst för barnet och att barnen ska få information och själva kunna tala om vad de tycker.

Den som anställer en person som ska arbeta med stöd enligt LSS ska först kontrollera om personen är straffad tidigare.

Barn ska kunna vara med och bestämma

Föreningarna för personer med funktionsnedsättning har fått pengar för att undersöka hur barn och ungdomar kan vara med och bestämma om sitt stöd och sin träning. Arbetet ska bli en bok med bra exempel.

Förbud mot diskriminering

Diskrimineringslagen säger att det är förbjudet att diskriminera någon i skolan för att den har en funktionsnedsättning.

I skollagen finns förbud mot att elever blir mobbade.

Föräldrar med psykisk funktionsnedsättning

Sjukvården ska särskilt tänka på att ge stöd till barn som har föräldrar med psykisk funktionsnedsättning och personal i psykiatri får utbildning om det.

Individuella planer

I en individuell plan står det vilka stöd ett barn ska ha.

Nästan alla länsstyrelser har arbetat särskilt för individuella planer för barn med funktionsnedsättning genom utbildningar och kontroller.

Socialstyrelsen har undersökt hur alla kan samarbeta om individuella planer.

Barn och ungdomar tycker att politiker och skolan inte lyssnar på dem, men elever med funktionsnedsättning är nöjdare än andra med hur de kan bestämma i skolan.